

ناشران بزرگ ناشران کوچک

O نگار پدram

امسال پنجمین سالی بود که انجمن فرهنگی ناشران کتاب کودک و نوجوان، مسئولیت اداره سالن را به عهده داشت. البته فعالیت این انجمن در اداره سالن، تنها نظارت بر کار ناشران و کیفیت غرفه‌بندی آن‌ها است و چیدمان غرفه‌ها و جای قرار گرفتن غرفه هر ناشر را اتحادیه ناشران تعیین می‌کند.

رحیم‌نیا یکی از اعضای هیأت مدیره انجمن فرهنگی ناشران کتاب کودک و نوجوان، در این باره می‌گوید: «ما هر سال قبل از شروع نمایشگاه، به

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی اعلام می‌کنیم که حاضریم مسئولیت سالن کودک و نوجوان نمایشگاه را به طور کامل قبول کنیم. البته ما کارمان را در کنار فعالیت‌های اتحادیه ناشران می‌دانیم و با آن مخالف نیستیم، ولی دوست داریم که برخی از کارهای انجمن‌ها و به طور کلی بخش خصوصی واگذار شود. به عنوان مثال، غرفه‌بندی براساس چرخش حروف الفبا و جابه‌جایی غرفه‌های ناشران در سالن، یکی از پیشنهادهای انجمن فرهنگی ناشران کتاب کودک و نوجوان است که هر سال، براساس آن غرفه‌بندی انجام می‌شود.»

وی درباره وضعیت سالن ۳۸ و اعتراض ناشران، توضیح می‌دهد: «سالن ۳۸، بهترین سالن نمایشگاه است. البته نمایشگاه استانداردهای لازم را ندارد و اصلاً برای برگزاری نمایشگاه کتاب

کتاب‌های کودکان و نوجوانان، در فضای نزدیک به درها غرفه داشتند. ناشرانی که اگر در دورافتاده‌ترین نقطه سالن هم قرار می‌گرفتند، مردم دنبال‌شان می‌گشتند و از آن‌ها خرید می‌کردند.

از طرفی، غرفه‌های این ناشران و تعداد کتاب‌های‌شان آن قدر زیاد بود که حتی اگر کسی می‌خواست از غرفه سایر ناشران هم بازدید کند، نمی‌توانست کتاب بخرد؛ چون از غرفه‌های قبلی، به اندازه کافی خرید کرده بود.

با وجود بحث‌های بسیار درباره جابه‌جایی محل برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب و مطبوعات، امسال هم هجدهمین سال این نمایشگاه، با حضور ۹۹۳ ناشر تهرانی و شهرستانی، در محل دائمی نمایشگاه‌های بین‌المللی برگزار شد.

از میان این ناشران، ۸۹ ناشر تهرانی و ۱۱ ناشر شهرستانی کتاب‌های کودکان و نوجوانان، ده‌هزار عنوان از کتاب‌های منتشر شده مربوط به ۳ سال گذشته خود را در سالن ۳۸ ارائه دادند.

سال کتاب‌های کودکان و نوجوانان هجدهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، از نظر چیدمان غرفه‌ها، با سال گذشته تفاوت‌هایی داشت.

در دوره قبل، چیدمان غرفه‌های سالن کودک، پیچ در پیچ و راه عبور باریک بود. از طرفی مسئولان این سالن، در اغلب روزها، تنها یک یا دو در از پنج در سالن ۳۸ را باز می‌گذاشتند. به همین دلیل، ناشرانی که غرفه‌های‌شان نزدیک درها نبود، از جای بد غرفه‌ها و فروش کتاب‌های‌شان ناراضی بودند. درحالی که امسال، تقریباً هر روز تمام درهای سالن کودک و نوجوان باز بود، اما بازدیدکنندگان فقط از یک در وارد و از اولین دربعدی خارج می‌شدند. در نتیجه، تنها از غرفه چند ناشر نزدیک به درهای ورودی و خروجی بازدید و خرید می‌کردند. جالب این است که فقط ناشران قدرتمند و نام‌آشنای

مناسب نیست. برای مثال، در صورت برگزاری نمایشگاه، هر روز سالن جارو می‌شود، ولی موضوع این است که موکت‌های کف سالن هم کیفیت خوبی ندارد. در چنین شرایطی برگزاری نمایشگاه کتاب، به ویژه کتاب کودک، در این نمایشگاه مناسب نیست.»

مدیر نشر خانه آفتاب می‌افزاید: «همیشه عده‌ای از ناشران اعتراض دارند و از محل قرارگرفتن غرفه‌شان و متراژ آن ناراضی هستند، ولی چون در حال حاضر هزینه‌هایی که برای نمایشگاه و سالن کودک در نظر می‌گیرند، کم است، نمی‌توان تغییری ایجاد کرد.»

یکی از مشکلاتی که امسال بسیاری از ناشران با آن مواجه بودند، کم شدن متراژ غرفه‌های شان بود. متراژ مورد نیاز با در نظرگرفتن غرفه‌های ناشران و فضای رفت و آمد بازدیدکنندگان ۴۵۰۰ متر بود، اما فقط ۲۰۰۰ متر در اختیار آن‌ها قرار گرفت.

علی‌اصغر آقامیری، مدیر انتشارات با فرزندان، نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران را خالی از عیب نمی‌داند، ولی معتقد است: «همه ناشران دوست دارند غرفه‌های شان دم درها باشد، اما چون این کار امکان‌پذیر نیست، همیشه عده‌ای ناراضی خواهند بود. فکر می‌کنم راهروهای عبور و مرور هرچه وسیع‌تر باشد، بهتر است و باعث کم شدن ازدحام مردم می‌شود. از طرفی، ناشرانی مانند کانون پرورش فکری، مدرسه و... که بازدیدکننده بیشتری دارند، به غرفه‌های بزرگ‌تری نسبت به ناشران دیگر نیاز دارند و طبیعی است که جای بیشتری در اختیار آن‌ها قرار بگیرد.»

نشر دلهام، امسال با ۱۰۰ عنوان کتاب در نمایشگاه حضور داشت. در دوره قبل، یک ستون وسط غرفه این انتشارات بود که موجب ناراضی مدیر آن شد. علیرضا شریفی‌راد، مدیر نشر دلهام، در این باره توضیح می‌دهد: «پارسال به دلیل قرارگرفتن یک ستون در غرفه نشر ما، متراژ کم‌تری برای چیدن کتاب‌های مان در اختیار داشتیم. درحالی که بیشتر کتاب‌های این انتشارات به قطع رحلی است و چیدن آن‌ها به فضای زیادی نیاز دارد. امسال به توصیه یکی از اعضای اتحادیه ناشران، قبل از نمایشگاه، نامه‌ای به اتحادیه نوشتم، اما هیچ فایده نداشت؛ چون از ۴۰ متر فضای درخواستی، ۱۸ متر به نشر دلهام اختصاص داده شد. می‌گویند درخواست شما در کمیته مطرح شد، ولی به تصویب نرسید. این در حالی است که ما صد عنوان کتاب داشتیم که حدود ۹۰ درصد آن‌ها در قطع رحلی بود، اما به ما و ناشری که ۲۵ کتاب دارد، هرکدام ۱۸ متر غرفه دادند.»

ابوالقاسم فیض آبادی: از آن جا که سروکار هر ناشر با خوانندگان کتاب است، می‌توان در ارزیابی ناشر برگزیده سال و حتی ناشر نمونه نمایشگاه، نظر مردم را نیز پرسید. هر چند اغلب مردم به این نظر سنجی‌ها توجه نمی‌کنند؛ مگر آن که به نوعی توجه آن‌ها را برای این کار جلب کنیم

بیشتری دارد، می‌گوید: «اگر با دقت نمایشگاه کتاب را بررسی کنیم، می‌بینیم همه ناشران از امکاناتی که در اختیارشان قرار گرفته، ناراضی هستند و معتقدند که درحق‌شان ظلم شده است. من می‌گویم اگر ظلمی هست، ای کاش در حق همه ناشران باشد، نه فقط عده‌ای خاص.»

وحید کاشی‌زاده قالیباف، مدیر نشر آرمان تدبیر نیز از غرفه این انتشارات در سالن کودک و نوجوان می‌گوید: «غرفه، ویتترین کتاب است. هر چند امسال متراژ غرفه ما کم بود، محل قرارگرفتن غرفه نسبت به پارسال، بهتر بود. هم‌چنین، چیدمان غرفه‌ها براساس حروف الفباست و هر سال از یک طرف شروع می‌شود. به همین دلیل، در یک دوره نمایشگاه، جای غرفه ما بد است و در دوره بعد، خوب. به طور کلی بهترین محل برای قرارگرفتن غرفه‌ها در سالن ۳۸، کنار در شرقی و جنوبی سالن است که امسال غرفه ما نزدیک به در جنوبی قرار داشت. در مجموع، غرفه‌آرایی و فضای اختصاص یافته به راهروها، بهتر از سال گذشته بود.»

یحیی برآبادی، مدیر انتشارات طرح و اجرای کتاب، در توصیف سالن کتاب‌های کودکان و نوجوانان می‌گوید: «وسط سالن کودک و نوجوان، مثل جزیره یا چهارراهی است که به درهای ورودی و خروجی نیز نزدیک است. بنابراین، همه ناشران دوست دارند غرفه‌های شان در این قسمت باشد. در حال حاضر، مثل این است که کل سالن را به ناشران بزرگ داده باشند و نمایشگاه فقط برای ناشران قدرتمند است!»

وی هم‌چنین معتقد است: «مردم انتشارات کانون پرورش فکری، افق، قدیانی، مدرسه و... را می‌شناسند. از طرفی، این ناشران می‌توانند غرفه‌های بزرگ و تبلیغات گسترده داشته باشند. حتی اگر تبلیغ نکنند هم، مردم به سراغ غرفه‌های آن‌ها می‌روند. جالب این که در این چهارراه، فقط همین ناشران غرفه دارند و بازدیدکنندگان هم از این ناشران خرید خواهند کرد. امسال نشر خانه ادبیات، کتاب‌های بزرگ چاپ کرده بود و توجه همه را جلب می‌کرد. غرفه این انتشارات هم سر نبش بود و بسیاری از بچه‌ها از این کتاب‌های بزرگ استقبال کرده و تقریباً همه آن‌ها حداقل یک کتاب بزرگ خریده بودند. من به تجربه دیدم که پدر و مادرها در حال عبور از غرفه ما می‌گفتند که به اندازه کافی خرید کرده‌اند و با این که از کتاب‌های این غرفه هم خوش‌شان می‌آمد، نمی‌توانستند بخرند.»

این ناشر که با ۱۲ کتاب چاپ اول در نمایشگاه حضور داشت، می‌افزاید: «امسال تصمیم گرفتیم که بچه‌ها را بگیریم و از این راه، آن‌ها را به خرید کتاب تشویق کنیم.

شریفی راد معتقد است اگر اوضاع به همین ترتیب باشد، هر سال عده‌ای از ناشران در جا خواهند زد. وی شیوه برگزاری نمایشگاه کتاب را تکرار تجربه‌های اشتباه گذشته می‌داند و می‌گوید: «امسال پیشنهاد دادم که از غرفه‌های سالن کودک و نوجوان فیلم‌برداری شود تا سال آینده بتوان به استناد این فیلم، از تکرار خطاها جلوگیری کرد. در همین سالن، بعضی از غرفه‌ها مداد، کاغذ کادو، لوح فشرده، لوازم کمک آموزشی و... می‌فروشنند و هیچ کس هم به آن‌ها چیزی نمی‌گوید. البته من مخالف کار آنها نیستم، ولی به نظرم نباید با ظاهرسازی و تقلب در این سالن غرفه بگیرند.»

وی با اظهار این که هر ناشر فکر می‌کند کارش را به خوبی انجام داده است و لیاقت

مجتبی صبوری:

حدود ۸۰ درصد کتاب‌ها، تکراری بود و فقط نام مترجم و ناشر آن فرق داشت. این کتاب‌ها با عناوین مشابه، در بیشتر غرفه‌ها پیدا می‌شد

فیض آبادی:

بهترین نقطه سالن که همان چهارراه وسط سالن است، به ناشران اجازه داده می‌شود. امسال چیدمان غرفه‌ها موجب سردرگمی مردم شده بود و شماره غرفه‌ها هیچ ربطی به هم نداشت

مؤلف (کپی‌رایت)، آن را به اسم خود منتشر می‌کنند.»

وی می‌افزاید: «سیندرلا، سفیدبرفی، آلیس در سرزمین عجایب و... از شاهکارهای ادبیات جهان هستند که در ایران، به شکل کتاب‌های بازاری منتشر می‌شوند. کتاب‌هایی که فقط بچه‌ها را ساکت می‌کنند و برای خواندن و حتی سرگرمی آن‌ها مناسب نیستند. در واقع رنگ و لعاب زیاد این کتاب‌ها، توجه به متن آن‌ها را کم می‌کند.»

علیرضا متولی، مدیر نشر رویش، به مشکلات کلی نمایشگاه اشاره می‌کند. وی معتقد است شرایط بد ناشران در نمایشگاه، موجب شده است تا نیمه خالی لیوان بیشتر از نیمه پر آن به چشم آید. متولی می‌گوید: «هر سال با مشکلات

و اندازه نامتعارف داشتند، توجه بچه‌ها را به خود جلب کرده بودند. من مخالف مجوز دادن به این کتاب‌ها نیستم. فقط معتقدم باید در کنار چنین کتاب‌هایی، از کتاب‌های با ارزش و پرمحتوا حمایت شود و بچه‌ها را به خواندن کتاب‌های خوب تشویق کرد. از سوی دیگر، با هزینه چاپ کتاب‌های خاص می‌توان چندین کتاب ساده، ولی با محتوا چاپ کرد. متأسفانه، بازار نشر ما از کپی کارهای خارجی و کتاب‌های بازاری پرشد.

به عنوان نمونه، امسال در غرفه برخی از ناشران، شعارهای «مبتکر کتاب‌های...» یا «اولین ناشر کتاب‌های...» را می‌دیدم. در حالی که این شعارها دروغ است؛ چون پیش از ما ناشران خارجی این کتاب‌ها را چاپ کرده‌اند و ناشران ایرانی، با کپی‌برداری بدون پرداخت حق

هم‌چنین، از پدر و مادرها می‌خواستیم تا زمانی که بچه‌های‌شان گریه می‌شوند، کتاب بخوانند. اغلب آن‌ها می‌گفتند ای کاش همه کتاب‌های‌شان را از همان غرفه اول نمی‌خریدند. به هر حال، هدف ما ارتباط خوب و مؤثر با مخاطب است و نمایشگاه این امکان را فراهم می‌کند.»

نشر نخستین با ده عنوان کتاب چاپ اول، در هجدهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران حضور داشت. مدیر این انتشارات نیز از مکان نامناسب غرفه خود گلّه دارد. ابوالقاسم فیض‌آبادی می‌گوید: «شاید به دلیل رعایت نکات ایمنی، غرفه‌ها را این‌گونه چیده باشند، ولی به هر حال بهترین نقطه سالن که همان چهارراه وسط سالن است، به ناشران بزرگ اجازه داده می‌شود. امسال چیدمان غرفه‌ها موجب سردرگمی مردم شده بود و شماره غرفه‌ها هیچ ربطی به هم نداشت. از طرفی، قشر کتابخوان و خانواده‌های اهل کتاب کم بودند. به این دلیل و شرایط بد غرفه‌ها، فروش خوبی نداشتیم. هر چند که در حال حاضر بحث فروش در اولویت نیست و مهم، عرضه کتاب و ارتباط با مردم است.»

انتشارات نوای مدرسه نیز ۱۵ عنوان کتاب چاپ اول خود را در نمایشگاه عرضه کرد. خانم تبرایی، مدیر تولید این انتشارات، با بیان ناعادلانه بودن تقسیم غرفه‌ها، به این نکته اشاره می‌کند: «در بهترین جای سالن، غرفه انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، مدرسه، قدیانی، افق و خانه ادبیات قرار داشت. اگر تقسیم‌بندی سالن براساس حروف الفبا باشد، چه ارتباطی بین حروف کاف، قاف، میم، الف و خ می‌توان یافت؟ این تقسیم‌بندی مورد اعتراض همه ناشران حاشیه سالن بود؛ ناشرانی که در کنار ناشران قدرتمند، دیده نشدند.»

نشر زیتون که امسال به عنوان ناشر برگزیده نمایشگاه انتخاب شد، با ۱۷۰ عنوان کتاب در بخش داخلی و حدود ۱۰۰ عنوان در بازار جهانی نمایشگاه، فعالیت داشت.

مجتبی صبوری، مدیر این انتشارات، استقبال از نمایشگاه امسال و دسترسی آسان به غرفه‌های سالن کودک را خوب توصیف می‌کند و برای جلوگیری از اعتراض سایر ناشران، پیشنهاد می‌دهد که هر سال سالن براساس گردش حروف الفبا غرفه‌بندی شود. صبوری مشکل اصلی نمایشگاه را محتوای کتاب‌های ارائه شده دانسته. وی معتقد است: «حدود ۸۰ درصد کتاب‌ها، تکراری بود و فقط نام مترجم و ناشر آن فرق داشت. این کتاب‌ها با عناوین مشابه، در بیشتر غرفه‌ها پیدا می‌شد. هم‌چنین، کتاب‌هایی که فرم

بیشتری مواجه می‌شویم. الزام ناشران برای تأمین امنیت و جلوگیری از آتش‌سوزی، اجبار ناشران برای شرکت در مراسم اختتامیه، پرداخت نکردن کارت خرید کتاب‌های خارجی به ناشران، شایعه فروش فضای بالای غرفه‌ها که معمولاً ناشران از آن برای نصب تابلوهای تبلیغاتی استفاده می‌کنند، حذف کارت پارکینگ ناشران و بروز مشکلاتی در جابه‌جایی کتاب‌ها، از مسائلی بود که امسال ذهن ناشران را به خود مشغول کرد.»

صفحات، قطع کتاب، ابتکارات و نوآوری‌های فرهنگی و انتشار کتاب‌های برگزیده سال، به طور مشترک، ناشران شایسته تقدیر دانسته و در بخش دولتی نیز نشر مدرسه انتخاب شد. همچنین در بخش خصوصی ناشران شهرستانی، انتشارات دلیل ماه، شایسته تقدیر شناخته شد.

شانزدهمین دوره نمایشگاه، در سال ۸۳، انتشارات شباویز و دلیل ما را به عنوان ناشران برگزیده بخش خصوصی حوزه کودک و نوجوان معرفی کرد.

در هفدهمین دوره نمایشگاه نیز با اعلام انتشارات منادی تربیت به عنوان ناشر برگزیده، از نشر آیین تربیت خراسان، به نشر، شباویز، زیتون و دلیل ما تقدیر شد.

و اما در هجدهمین دوره نمایشگاه که امسال بود، انتشارات قدیانی و پیدایش، ناشر نمونه سال بخش خصوصی و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و مدرسه به طور مشترک، ناشر برگزیده سال بخش دولتی بودند. امسال هیچ کدام از ناشران شهرستانی کتاب‌های کودکان و نوجوانان انتخاب نشدند. در سالن کودک هم غرفه نشر زیتون، به عنوان بهترین غرفه در بین ناشران خصوصی نمایشگاه معرفی شد.

فریده خلعتبری، مدیر نشر شباویز که امسال پس از دو سال وقفه، دوباره کتاب‌های شباویز را در سالن کودک و نوجوان ارائه داد، می‌گوید: «فکر می‌کردم چون میدرخد مراکز و روابط فرهنگی تغییر کرده، امسال حقم ضایع نمی‌شود. در این دوره، دست‌اندرکاران نمایشگاه غرفه شباویز را به عنوان بهترین غرفه انتخاب کردند، اما در آخرین لحظات گفتند چون نشر شباویز در سال‌های گذشته ناشر برگزیده بوده، بهتر است امسال ناشر دیگری انتخاب شود. در حالی که شباویز در این ۱۸ دوره نمایشگاه، ناشر برگزیده نمایشگاه نبوده و فقط به عنوان ناشر نمونه سال انتخاب شده است. از سوی دیگر، در ملاک‌های انتخاب ناشر نمونه ذکر نشده که یک ناشر نمی‌تواند چند بار انتخاب شود.»

خلعتبری، دلایل حضور نشر شباویز در نمایشگاه را این گونه بیان می‌کند: «مهم نیست که در نمایشگاه چقدر کتاب بفروشیم. هدفم این است که نشر شباویز و در واقع کتاب خوب را به مردم معرفی کنم. اصلاً کار فرهنگی در نمایشگاه، ارائه کتاب است، نه فروش آن. غرفه‌آرایی و زیبایی غرفه، ارتباط خوب با مخاطب و... از عواملی است که هر ناشر باید به آن‌ها توجه کند.

برگزیدگان

امسال مشکلات ناشران شرکت کننده در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، تنها به غرفه‌بندی سالن و محل قرارگرفتن غرفه‌های بزرگ در وسط سالن محدود نشد و این دوره نمایشگاه، با ابراز ناراحتی ناشران از تکرار اسامی چند ناشر در فهرست برگزیدگان سال و نمایشگاه نیز همراه بود.

اولین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، در سال ۱۳۶۶ برگزار شد و از سال ۷۰، یعنی از پنجمین دوره، بخش انتخاب ناشران برتر سال و ناشران برگزیده نمایشگاه به آن اضافه شد. بر این اساس، هر سال ناشران برگزیده که در حوزه کودک و نوجوان یا بزرگسال به چاپ کتاب‌های بیشتر و بهتر اقدام کرده و موارد دیگری را هم رعایت کرده باشند از دو بخش خصوصی و دولتی انتخاب می‌شوند.

همچنین در پایان نمایشگاه، بهترین ناشر نمایشگاه معرفی می‌شود. کمالی، مسوول انتخاب ناشر برگزیده معیارهای انتخاب ناشر برتر نمایشگاه را این گونه اعلام کرد: عرضه کتاب‌های مورد نیاز جامعه و اقشار مختلف مردم، تعدد و تنوع کتاب‌های عرضه شده در نمایشگاه، تعداد کتاب‌های چاپ اول به مناسبت نمایشگاه، میزان و محتوای فعالیت‌های جنبی، میزان تخفیف در نمایشگاه، رعایت ضوابط و مقررات، فضا سازی و تزیین غرفه، همکاری و مشارکت با مدیران سالن در نمایشگاه و میزان مخاطبان و مراجعه آن‌ها به غرفه ناشر.

این ملاک‌ها توسط کمیته حراست و بازرسی نمایشگاه، کمیته اجرایی اتحادیه ناشران، تعاونی‌ها، مدیران سالن‌ها و نماینده تام‌الاختیار رئیس نمایشگاه، در انتخاب ناشران برتر نمایشگاه اعمال می‌شوند.

شاید در این زمینه، مراجعه به آمار ناشران

رحیم‌نیا:

سالن ۳۸، بهترین سالن

نمایشگاه است.

البته نمایشگاه استانداردهای

لازم را ندارد و اصلاً برای

برگزاری نمایشگاه کتاب

مناسب نیست. برای مثال،

در صورت برگزاری نمایشگاه،

هر روز سالن جارو می‌شود،

ولی موضوع این است که

موکت‌های کف سالن هم

کیفیت خوبی ندارد

کودک و نوجوان برگزیده پنج دوره گذشته و معیارهای انتخاب آن‌ها بد نباشد.

در چهاردهمین دوره نمایشگاه که سال ۸۰ برگزار شد، نشر پیدایش به دلیل توجه به کیفیت فنی و تصویرگری و نیز انتشار یک عنوان کتاب تشویقی سال، همچنین انتشارات شباویز و قدیانی به طور مشترک، برای تعداد کتب چاپ اول، توجه به نیازهای عاطفی و علمی کودکان و نوجوانان، تلاش در جهت توسعه نشر کشور و توجه به استانداردهای فنی و تصویرگری کتاب کودک، ناشران برگزیده سال ۷۹ شناخته شدند. در این سال، انتشارات مدرسه، ناشر برگزیده بخش دولتی بود.

در پانزدهمین دوره، نشر شباویز و قدیانی، به دلیل تعداد کتاب‌های چاپ اول، میانگین تعداد

این همان ملاک‌هایی است که در انتخاب ناشر نمونه هم ذکر شده، اما نمی‌دانم چرا به آن‌ها عمل نمی‌شود.»

شریفی‌راد، مدیر نشر دل‌هام، انتخاب ناشر برگزیده سال را تشریفاتی توصیف می‌کند و می‌افزاید: «وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، برای رفع تکلیف چند ناشر را انتخاب می‌کند؛ بدون آن که هدف مشخصی داشته باشد. در واقع انتخاب ناشر برگزیده، مثل مسابقه‌ای است که همه پشت خط شروع ایستاده‌اند، اما عده‌ای زودتر شروع به دویدن می‌کنند. در این‌جا هم یک ناشر با ۵۰ سال سابقه را با ناشری که دو سال است فعالیت خود را شروع کرده، مقایسه می‌کنند. البته ممکن است آن که سابقه کم‌تری دارد، کتاب‌های خوبی چاپ کرده باشد. بنابراین اگر هدف ارشاد از انتخاب ناشر برتر، ارتقای فرهنگ، تشویق ناشر... است، باید به کیفیت کتاب‌های چاپ شده ناشران، بیشتر اهمیت دهد.»

وی با بیان این که عنوان ناشر برگزیده بین چند ناشر می‌چرخد، می‌افزاید: «تکرار نام چند ناشر به عنوان ناشر نمونه، با حذف سایر ناشران، محقق شده است. ناشران کوچک مثل ما، امیدی به برگزیده شدن ندارند. حتی برای آن دسته از ناشران که در ده سال گذشته انتخاب شده‌اند هم ممکن است دیگر عنوان ناشر برگزیده بی‌اهمیت شده باشد. به طور کلی، ناشران بزرگ و با سابقه کار خود را ادامه می‌دهند و دیگران هم همین‌طور. در چنین شرایطی، همیشه ما چند سال از آن‌ها عقب خواهیم بود.»

مدیر انتشارات آرمان تدبیر نیز معتقد است: «دقیقاً نمی‌دانم کدام یک از ناشران انتخاب شده‌اند، اما در مجموع هیچ وقت نمی‌توان گفت همه ناشرانی که انتخاب شده‌اند، عالی بوده‌اند؛ چون یکی از ملاک‌های انتخاب ناشر نمونه، چاپ کتاب‌های زیاد است. به نظر من، امکانات چاپ کتاب باید به ناشرانی داده شود که حتماً کتاب خوب چاپ کنند؛ حتی اگر تعداد کتاب‌های‌شان کم باشد.»

برآبادی، مدیر نشر طرح و اجرای کتاب نیز با تأکید بر یکی از معیارهای انتخاب ناشر نمونه که چاپ کتاب‌های زیاد است، می‌گوید: «گاه با هزینه چاپ چند کتاب معمولی، می‌توان یک کتاب خوب و با کیفیت منتشر کرد. بنابراین، داوران در انتخاب ناشر نمونه سال باید به کیفیت کتاب بیشتر توجه کنند. البته تعداد کتاب‌های ناشران برگزیده زیاد

جزو منتخبین هستند. از طرفی، شاید ناشرانی که زیاد کتاب چاپ کرده‌اند، مخاطب کم‌تری نسبت به سایرین داشته باشند.»

وی پیشنهاد می‌دهد: «از آن‌جا که سروکار هر ناشر با خوانندگان کتاب است، می‌توان در ارزیابی ناشر برگزیده سال و حتی ناشر نمونه نمایشگاه، نظر مردم را نیز پرسید. هر چند اغلب مردم به این نظرسنجی‌ها توجه نمی‌کنند؛ مگر آن که به نوعی توجه آن‌ها را برای این کار جلب کنیم.»

مدیر نشر زیتون که غرفه او به عنوان غرفه برتر سالن ۳۸ معرفی شده، در این باره می‌گوید: «علت انتخاب غرفه زیتون را چاپ کتاب‌های مورد نیاز، تعدد موضوعات و تخفیف مناسب به مشتری اعلام کرده‌اند. در حالی که من معتقدم چون کتاب‌های بازاری و رنگارنگ نداشتیم، انتخاب شدیم. از طرفی، غرفه‌آرایی ما بسیار ساده بود و هیچ چیز حتی بادکنک و اسباب‌بازی‌های مختلف، مزاحم کتاب خریدن بچه‌ها

نبود.»

تبرایی، مدیر تولید نشر نوای مدرسه نیز درباره انتخاب ناشران برگزیده سال و نمایشگاه، اظهار می‌دارد: «داوران باید صاحب نظر باشند و کار ناشران را بررسی کنند، نه قدرت آن‌ها را. مشکل دیگر این است که معمولاً کسانی انتخاب می‌شوند که در اتحادیه ناشران فعالیت دارند. آن‌ها به خودشان و دوستان‌شان جایزه می‌دهند. انکار وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هم دیگر در این زمینه کاری انجام نمی‌دهد.»

وی ادامه می‌دهد: «ملاک‌هایی که در انتخاب ناشران در نظر گرفته می‌شود، لازم است، اما کافی نیست. چه بسا ناشرانی که با چاپ کتاب‌های ترجمه و پرداخت نکردن حق کپی‌رایت، توانسته‌اند تعداد کتاب‌های‌شان را افزایش دهند و سود بیشتری هم به دست آورند. داوران در بررسی خود باید به نوع کتاب‌های چاپ شده ناشر، یعنی ترجمه یا تألیفی بودن آن هم توجه کنند.»

متولی، مدیر نشر رویش نیز معتقد است: «با بررسی اسامی ناشران برگزیده ۱۰ سال گذشته، می‌بینیم که این عنوان تنها به چند ناشر داده شده. یک سال این ناشر، سال بعد آن یکی و سال سوم هر دو به طور مشترک همراه با یک ناشر جدید، به عنوان ناشران نمونه معرفی شده‌اند. حرف در این باره، بسیار است. جایزه ناشر نمونه هرگز به ناشران کوچک و محروم از رانت که در سطح

است و این گروه از ناشران واقعاً فعالیت داشته‌اند و این طبیعی است؛ چون امکانات و سرمایه بیشتری نسبت به سایر ناشران در اختیار دارند.»

فیض‌آبادی، مدیر نشر نخستین، با بیان این نکته که چاپ کتاب زیاد، موجب جذب بیشتر مخاطب نمی‌شود، می‌افزاید: «تعداد کتاب‌های ناشر، در ملاک‌های ارزیابی ناشر برگزیده سال، خیلی مؤثر است، اما نکته در این جاست که ناشران خاصی می‌توانند بیشتر از دیگران کتاب چاپ کنند. به همین دلیل، همیشه همین چند نفر

شرفی‌راد:

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی،
برای رفع تکلیف چند ناشر را
انتخاب می‌کند؛ بدون آن که
هدف مشخصی داشته باشد.
در واقع انتخاب ناشر برگزیده،
مثل مسابقه‌ای است که
همه پشت خط شروع ایستاده‌اند،
اما عده‌ای زودتر
شروع به دویدن می‌کنند

سرمایه خود موفق بوده‌اند، نمی‌رسد و تا زمانی که مهم‌ترین ملاک انتخاب، تعدد کتاب‌های انتشار یافته‌ی ناشر باشد، این جایزه به ناشرانی مانند ما که سرمایه چاپ کتاب زیاد نداریم، نخواهد رسید؛ حتی اگر نوآوری انجام داده و کتاب‌های خوبی چاپ کرده باشیم. البته عنوان ناشر سال، در نگاه مردم اهمیتی ندارد. مهم امکاناتی است که بعد از نمایشگاه در اختیار ناشران نمونه قرار می‌گیرد.»

با جمع‌بندی نظرات ناشران کتاب کودک و نوجوان به نظر می‌رسد اعتراض‌ها به دو دسته تقسیم می‌شود. دسته نخست به آیین‌نامه انتخاب ناشر سال و ملاک‌های درج شده در آن برمی‌گردد و دسته دوم به عملکرد داوران. راه حل پیشنهادی این است که بین این دو مورد تفکیک قابل شویم و اگر آیین‌نامه اشکالی دارد، پیش از هر کاری به اصلاح آن همت کنیم.

جای خالی نهادهای مدنی

امسال دومین سالی است که تشکل‌ها و انجمن‌های ادبیات کودکان و نوجوانان، در نمایشگاه حضور ندارند.

دو سال پیش، انجمن نویسندگان کودک و نوجوان، در بیانیه‌ای با این مضمون اعلام کرد که نهادهای مدنی نباید صرفاً نیروی اجرایی دولت باشند و بهتر است در سیاست‌گذاری‌های فرهنگی و به ویژه نمایشگاه کتاب نیز حضور داشته باشند. در بخش ناشران دولتی، همیشه شاهد تکرار چند اسم خاص هستیم: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، مدرسه و منادی تربیت. ظاهراً دلیل جدا کردن بخش خصوصی از دولتی، عدم توانایی رقابت ناشران خصوصی با دولتی بوده، اما سال‌هاست که بخش خصوصی آن‌قدر رشد کرده که نه تنها توانایی برابری با ناشران دولتی را دارد، بلکه حتی می‌توان تعدادی از ناشران بخش خصوصی را نام برد که ناشران دولتی، دیگر توانایی رقابت با آن‌ها را ندارند.

از سویی دیگر، به دلیل انگشت‌شمار بودن تعداد ناشران دولتی، به نظر می‌رسد در این بخش رقابتی صورت نمی‌گیرد و به همین علت، انتخاب ناشر برگزیده در این بخش ناموجه به نظر می‌آید. هم‌چنین، استفاده ناشران دولتی و خصوصی از عنوان ناشر برگزیده سال متفاوت است. چرا که ناشر خصوصی با امکاناتی که در اختیار او قرار می‌گیرد، به چاپ کتاب‌های بیشتری می‌پردازد. مقایسه تعداد عناوین چاپ اول ناشران برگزیده بخش خصوصی، نشان از یک رشد کمی دارد. در حالی که در بخش دولتی، عنوان ناشر برگزیده سال، به جذب بیشتر امکانات دولتی خلاصه می‌شود. مقایسه‌ای در تعداد عناوین چاپ اول ناشران برگزیده دولتی مثل کانون پرورش فکری

فرهنگ و ارشاد اسلامی، با پرداخت اجاره‌ی غرفه انجمن‌های فرهنگی ادبیات کودکان و نوجوانان، امکان حضور آن‌ها را نمایشگاه کتاب فراهم می‌کرد، اما چندی است که پرداخت اجاره‌ی غرفه‌ها را به عهده خود انجمن‌ها گذاشته است. از سوی دیگر، مسئولان نمایشگاه نیز به این نهادهای فرهنگی، بدون گرفتن اجاره، غرفه نمی‌دهند. متأسفانه، پرداخت اجاره برای انجمن‌های فرهنگی ادبیات کودکان و نوجوانان که فعالیت

کودکان و نوجوانان، کاهش تعداد عناوین کتاب‌های چاپ اول و سقوط شمارگان کتاب‌ها از ۳۰ هزار به ۵ هزار نسخه را نشان می‌دهد.

گفتنی است که سال ۸۲، حتی مسئولیت اجرایی نمایشگاه نیز از انجمن نویسندگان کودک و نوجوان گرفته شد و امسال، دومین دوره‌ی است که هیچ یک از تشکل‌های فرهنگی مربوط به ادبیات کودک و نوجوان، در نمایشگاه حضور ندارند.

تبرائی:

در بهترین جای سالن، غرفه انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان،

مدرسه، قدیانی، افق و خانه ادبیات قرار داشت. اگر تقسیم‌بندی سالن

بر اساس حروف الفبا باشد، چه ارتباطی بین حروف کاف، قاف، میم، الف و خ

می‌توان یافت؟ این تقسیم‌بندی مورد اعتراض همه ناشران حاشیه سالن بود؛

ناشرانی که در کنار ناشران قدرتمند، دیده نشدند

محمدهادی محمدی، درباره عدم حضور بنیاد پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان می‌گوید: «سال به سال دریغ از پارسال! متأسفانه، هدف مدیران معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، کوچک‌تر شدن و حذف نهادهای مدنی است؛ چرا که استفاده از رانتهای وزارت ارشاد، در جهت منافع فردی است و از آن جا که نهادهای مدنی مزاحم کار آن‌ها هستند، سعی می‌کنند حضور این تشکل‌ها را کم‌رنگ سازند. برعکس، جامعه به دنبال چنین نهادهایی است. سؤال این است که چه کسی و به چه حقی نهادهای مدنی ادبیات کودک و نوجوان را از نمایشگاه کتاب حذف کرده است؟»

ظاهراً دلیل عدم حضور این تشکل‌ها در نمایشگاه، مسائلی مالی است. پیش از این، وزارت

اقتصادی آن‌ها کم است و یا اصلاً چنین فعالیتی ندارند، مشکل است. حتی حضور آن‌ها در نمایشگاه نیز صرفاً برای انجام فعالیت‌های فرهنگی است. تمام اتفاقات نمایشگاه بیانگر این نکته است که تنها برای عده خاصی از ناشران، حضور در نمایشگاه مفید و مؤثر است و انجمن‌های فرهنگی نیز چون سرمایه ندارند و از طرف نهادهای دولتی نیز حمایت نمی‌شوند، نمی‌توانند در نمایشگاه حضور داشته باشند. در حالی که بعضی نهادهای بی‌ربط به ادبیات و کتاب، با پرداخت اجاره بهای غرفه، حال با هر عنوانی، خیریه و غیر آن، می‌توانند در نمایشگاه و در سالن کودک غرفه بگیرند و حتی کالاهای غیرفرهنگی نیز بفروشند!